

Mano vaikas yra priklausomas nuo pornografijos – ką daryti?

Straipsnio temą padikta-vo išgirsta tikra istorija.

Dalius RAKUTIS
Rengimo šeimai asociacija

Ponia Lina (vardas pakeistas. – Red.), būdama pradinių klasių mokytoja, pastebėjo, kad vienas jos auklėtinių, iki tol gerai besimokęs pradinių klasių mokinys, staiga pradėjo keistai elgtis.

Per gamtos pažinimo pamokas, kuriose būdavo rodomas žmogaus kūnas, jis pradėjo keistai šypsotis ir rodyti nedviprasmiškus gestus, pradžioje rankomis, o paskui ir visu kūnu per pamoką imituodamas lytinį aktą.

Pradžioje mokytoja nereagavo, bet vėliau pastebėjo ir kitų keistų dalykų.

Berniukas pradėjo keistai sekioti kitus vaikus, rodydamas tuos pačius judesius. Krito vaiko pažangumas – buvęs vienas geriausių klasės mokinių, jis nebegalėdavo susikaupti, atlikti jam pavestų užduočių.

Klasės užduotims atlikti naudodamas mokyklos internetą jis beveik visada atrinkdavo mažiau apsirengusių porelių vaizdus (mokykloje įdiegtas nepageidaujamo turinio filtras, neleidžiantis prisisiųsti atvirai erotinio pobūdžio vaizdų). Visa tai truko kelis mėnesius.

Tėvai, kalbėdami su vaikais apie saugumą ir etiką internete, pvz., asmeninių nuotraukų talpinimą, bendravimą su nepažįstamais asmenimis, gali aptarti ir pornografijos temą.

Ponia Lina pabandė su juo pasikalbėti vieną, kitą kartą. Po mokytojos bandymų išsiaiškinti situaciją vaikas prisipažino, kad žiūri trumpus vaizdus, kurie jam labai juokingi ir kelia džiugesį, tačiau nedetalizavo.

Mokytoja sakė iš pradžių maniusi, kad kalbama apie „TikTok“ ar panašaus pobūdžio socialinius tinklus, kuriuose dalijamasi trumpais vaizdo įrašais. Tačiau vaiko elgesiui nesikeičiant kilo kitokių minčių. Mokytoja bandė kalbėtis su juo dar ir dar kartą, kol mokinys galų gale prisipažino, kad nuolat žiūri pornografinio turinio svetaines. Ir tėvai šito nežino.

Mokytoja nedelsdama susisiekė su vaiko tėvais. Jie sakė irgi pastebėję keistą vaiko elgesį, tik net negalėję pagalvoti, kad to priežastis galėjo būti pornografijos žiūrėjimas.

Pasitarę su mokytoja jie nusprendė ieškoti psichologinės pagalbos ir kreipėsi į šios srities specialistus.

Mokytojos žiniomis, po 5 ar 6 apsilankymų pas psichologą vaiko elgesys iš esmės pasikeitė – keistumai daugiau nesikartoję, pagerėjo pasiekimai moksle. Panašu, kad pavyko išspręsti šią problemą.

Pirmą kartą vaikas, susidūręs su pornografiniu turiniu internetinėje erdvėje, dažnai patiria gėdos jausmą, bet tuo pačiu sužadinamas smalsumas.

Šis pavyzdys gerai atskleidžia, kad šiais neriboto ir visur pasiekiamo interneto laikais vaikai gali susidurti su pavojais, apie kuriuos mes net nepagalvojame.

Tad pakalbinau Rengimo šeimai asociacijos lektorę, šeimos psichologę Kristiną Ušackienę prašydamas plačiau pakomentuoti šią istoriją ir patarti tėvams, kaip atpažinti, kad vaikas įklimpo į priklausomybės nuo pornografijos liūną, ir kaip padėti jam iš jo išlipti.

Psichologės Kristinos Ušackienės komentaras

Šioje istorijoje pirmiausia norisi pasidžiaugti mokytojos pastabumu ir neabejingumu, bendradarbiavimu su berniuko tėvais ir, žinoma, laiminga pabaiga. Šiais laikais turbūt nė viena šeima nėra apsaugota nuo to, kad vaikas tikrai nesusidurs su panašaus pobūdžio problema.

Europinės apklausos „EUKIDS ONLINE 2020“ duomenimis, Lietuvoje pornografinius vaizdus per pastaruosius metus matė 12 proc. 9–11 metų vaikų, 27 proc. 12–14 metų vaikų ir 38 proc. 15–16 metų vaikų. Anksčiau pateiktas pavyzdys rodo, kad laiku pastebėjus ir suteikus tinkamą pagalbą galima vaikus apsaugoti nuo žalos, kylančios iš pornografijos žiūrėjimo.

Svarbu suprasti, kad kiekvienas vaikas, kiekviena situacija unikali, todėl reakcija į pornografijos žiūrėjimą gali skirtis.

Šiuo atveju pasireiškė modeliavimas, t.y. matyto elgesio atkartojimas, tačiau dalis vaikų

savo emocijas gali užgniaužti giliai viduje.

Bendra yra tai, kad paprastai vaiko elgesys staiga pakinta, dėmesio sutelkimas į matytus vaizdus neretai atsiliepia pažangumui. Vaikų, žiūrinčių pornografiją, elgesys, kaip ir šiuo atveju, gali tapti seksualizuotas: vaikas gali kalbėti, juokauti apie intymius santykius, visa tai gali atsispindėti žaidžiant, piešiant. Tačiau kalbėtis gali būti neįmanoma.

Neretai vaikai informaciją apie pornografiją sužino iš savo draugų, todėl tėvams rekomenduojama informuoti ir tų vaikų tėvus.

Apskritai vaikas, pirmą kartą susidūręs su pornografiniu turiniu internetinėje erdvėje, dažnai patiria gėdos jausmą, bet tuo pat metu sužadinamas smalsumas ir neretai kyla noras vis tiek dar kartą žiūrėti panašius vaizdus. Todėl tikrai verta suklusti, jei pakitęs ir nerimą keliantis vaiko elgesys bėgant laikui nesiliauja.

Aprašytoje situacijoje vaizdžiai atsispindi, kaip vaiko matyti vaizdai ir jų sukeltos emocijos užtvindo vaiko vidinį pasaulį, sunku susikaupti, galvoti apie ką nors kita, taip pat ir mokytis. Vaiko elgesys tampa impulsyvus, sunkiai sukontroliuojamas. Be suaugusių pagalbos vaikui gali

būti sunku sustoti, nes tai vis labiau įtraukia.

Norisi atkreipti dėmesį, kad išmaniosios technologijos yra šių dienų realybė, todėl labai svarbu tinkamai jomis naudotis patiems tėvams, pvz., šeimoje atsisakyti jų naudojimo sėdant prie stalo, einant miegoti. Nemaža dalis tėvų riboja vaikų žiūrėjimo į ekranus laiką, ir tai yra labai svarbu.

Kitas svarbus dalykas – riboti turinį, kurį galima žiūrėti. Pastebėjus, kad vaikas žiūri pornografiją, gali padėti jo dienvakšės persvarstymas ir struktūravimas, tėvų individualaus dėmesio vaikui skyrimas, šeimos laiko kartu kokybės gerinimas, emocinės būsenos vertinimas. Neretai vaikai informaciją apie pornografiją sužino iš savo draugų, todėl tėvams rekomenduojama informuoti ir tų vaikų tėvus.

Kalbant apie specializuotą pagalbą, šalia psichologų gali būti naudingos vaikams skirtos lytiškumo programos, paremtos vertybinių nuostatų ugdymu. Tėvai, kalbėdami su vaikais apie saugumą ir etiką internete, pvz., asmeninių nuotraukų talpinimą, bendravimą su nepažįstamais asmenimis, gali aptarti ir pornografijos temą. Mažesniems vaikams galima pasitelkti videožaidimus ar filmukus, kurie žymimi N-7, N-16. Galima paaiškinti, kad internete gali pasitaikyti turinys, skirtas tik suaugusiems asmenims, tik jis gali būti nepažįstamas. Tokiu atveju vaikui patariama iškart išjungti vaizdą ir pasakyti tėvams, pažadant, kad jis už tai nebus baudžiamas.

Psichologė K.Ušackienė.

Straipsnis yra projekto „Neigiamo skaitmeninės aplinkos poveikio vaiko asmenybei prevencijos ir ankstyvosios intervencijos mokykloje algoritmas“, kurį vykdo Rengimo šeimai asociacija, dalis.

Projektas finansuojamas Valstybinio visuomenės sveikatos stiprinimo fondo, kurį administruoja LR sveikatos apsaugos ministerija, lėšomis.

Daugiau informacijos www.vaikasinternete.lt.